ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№10(5)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 474 sahifa,
26-oktyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CODEPЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Informatika darslarida algoritmik topshiriqlar orqali 5–6-sinf o‘quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi 10
Muyassar Xodjiyeva Maxmudjanovna

Maktabgacha ta’limda matematikani o‘qitishda o‘yin texnologiyalaridan foydalanish 17
Samatova Xuvvaydo Rasulovna

Asliyat va fransuzcha tarjimalardagi toponimlarning struktur-grammatik modellari 22
Valijon Mamadjonov Alixanovich

“Tarbiya” darslarida raqamli hikoyalar orqali o‘quvchilarda halollik, mas’uliyat va mehr-oqibat fazilatlarini shakllantirish 26
Abdullayeva Surayyo Babojonovna

Kasbiy madaniyatshunoslik kompetensiyasini rivojlantirishda kompetensiyaviy yondashuvning imkoniyatlari 32
Komiljonova Mohinur Alllabergan qizi

Maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyachilarida kasbiy kompetentlikni takomillashtirishda modellashtirishning o‘rni 37
Mamadaliyeva Marhabo Xolmamatovna

Raqamli keyslar asosida bo‘lajak pedagoglarning ijtimoiy-pedagogik profilaktik faoliyatga tayyorgarligini takomillashtirish 43
Raximov Sardorbek Kabulovich

Teskari sinf modeli asosida amaliy mashg‘ulotlarga tayyorgarlikni tashkil etish metodikasini takomillashtirish 48
Tursunbayeva Sevinch Normurod qizi, Saidov O‘tkirjon Mallayevich

Sinfni boshqarishdagi muammolar va ularning amaliy yechimlari 53
Xidirov Baxrom Dobilovich

Loyiha texnologiyasining lingvodidaktik asoslari 60
Muhammadaziz Omonov

O‘smirlarda egoizm psixodiagnostikasi 65
Karayeva Yulduz Xushbakovna

Oliy pedagogik ta’limda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning integrativ yondashuvga asoslangan metodikasi 69
Jo‘rayev Shuxratbek Maxamadaliyevich

Inklyuziv ta’lim sharoitida logopedik yordamni tashkil etishning tashkiliy-pedagogik mexanizmlari 73
Azimova Dilnoza Sherzodovna

Talabalarda ijtimoiy faollik ko‘nikmalarini shakllantirishning psixologik omillari 76
Baxriyeva Nargiza Axmadovna

Bolalar adabiyoti vositasida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining axloqiy tanlov kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi 81
Duschanova Nilufar Sabirbayevna, Nurmetova Nazokat Baxtiyorovna

Nogiron farzandli onalarda psixologik farovonlikning himoya resurslari: nazariy-metodologik tahlil 86
Kasimova Xulkar Atabayevna

Intellektual rivojlanishida buzilishlari bo‘lgan o‘quvchilar bilan korreksion-logopedik ishda vizual tayanchlar va muqobil kommunikatsiyani qo‘llash modeli 90
Raximova Dildora Saidbasitovna

Дети с комплексными нарушениями развития 93
Д. Т. Ганурова

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodkorlik qobiliyatini shakllantirishning pedagogik-psixologik mohiyati ... 97
Mavlyanova Umida Sadikjanovna

Nizolarning yuzaga kelishidagi shart-sharoitlar, shaxs toifalari va ularning xislatlari 101
Choriyeva Durdona Anvarovna, Malikova Umida Nurliboy qizi, Lutfullayeva Iroda Abduvahob qizi

Ijtimoiy tarmoqlarning talaba yoshlar milliy qadriyatlariga ta'sirining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 106
Turg'unov Baxromjon Raximjonovich

Tarbiyachi-pedagoglarda deontologik kompetensiyani rivojlantirishning metodologik yondashuvlari 112
Davlatova Dildora Nuriddinovna

Autizm spektri buzilishiga ega bolalarda nutqiy muloqot ko'nikmalarini shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari 115
A. B. Mamatova

Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifati monitoringi va boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish 123
Mongiyev Abdulxokim Ibragimovich

Transformational School Leadership and Teacher Performance: A Narrative Literature Review 127
Nilufar Buriyeva Anvar kizi, Axatov Aminjon Tohir ugli,
Sodiqova Marziyaxon Botirjon kizi, Lutfullayeva Moxistara Xayrullo kizi

Pedagogical Model for Improving the Methodological Competence of Future History Teachers Based on Digital Historical Sources 133
Otegenov Berdibay Menglibaevich

Tarbiyalanuvchilarda axloqiy sifatlarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari va ertakterapiya imkoniyatlari 136
Qosimova Muattarxon Shokirjon qizi

O'qituvchi pedagogik faoliyatida pedagogik mahorat, refleksiv va innovatsion yondashuvning integratsiyasi 140
Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna

Xorijiy tajribalar asosida maktab ta'lim mazmunini takomillashtirish 146
Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Teshayeva Toxira Inomjonovna

Pedagogik muhandislikning metodologik asoslari, kategoriyaviy apparati va yondosh ilmiy-pedagogik yo'nalishlar bilan o'zaro aloqadorligi 151
Nasrullayeva Fatima Azatovna

Рефлексивная подготовка будущих воспитателей к личностно ориентированному взаимодействию с дошкольниками 160
Бозорова Зухра Жураевна

Bo'lajak tarbiyachilarning tasviriy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni 165
Xazratkulova Gulyora Tojiboyevna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ona tili ta'limini loyihalash kompetensiyasini metakognitiv yondashuv asosida rivojlantirish metodikasi 169
Raupova Navbahor Bahriddinovna

Kursant va talabalarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish va ekstremal sharoitlarda harakat qilish ko'nikmalarini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari 174
Yulliyev Nuriddin Jumanazarovich

Talabalarning tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirishning ijtimoiy zaruriyati 179
Sharipova Guzal Sodiqovna

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining matematik tasavvurlarini mental yondashuv asosida takomillashtirish: nazariy-metodik sharh 185
Parpiyeva Mohinur Baxtiyor qizi

STEAM yondashuvi asosida fizika laboratoriya mashg'ulotlarini tashkil etish metodikasi 189
Artikov Abdukaxor

"Korpus detektori" mashqlar tizimi: tuzilishi, bosqichlari va qo'llash metodikasi 196
Bahronov Nodirbek Aliyevich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ongli o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda tabaqalashtirilgan yondashuv (EGRA-U diagnostikasi asosida) 199
Ne'matova Diyora Baxodir qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Ona tili darslarida hamkorlik texnologiyasidan foydalanishning mavjud holati va metodik muammolari 205
Usmonova Yulduz Faxriddin qizi

Grammatik tarjima metodida ona tilidan foydalanishning didaktik xususiyatlari 210
Erkinova Madina Komil qizi

Talabalarda ta'limiy kommunikativlikni rivojlantirishning pedagogik shart sharoitlari 214
Babayeva Maxfuza Abduvaitovna, Ismoilov Bobur Toxirovich

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisi refleksiv kompetensiyasining mazmuni, tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish darajalari 218
Bomurodova Gulhayo Jumayevna

Masalalarni tenglama tuzish yordamida yechimini qurishga o'rgatish metodikasi 223
Ismoilov Bobur Toxirovich, Babayeva Maxfuza Abduvaitovna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash mazmunida argumentatsion nutq: darsliklar, o'quv reja va oliy ta'lim adabiyotining kontent-tahlili 229
Mamatova Marg'uba Ummatqul qizi

Основы паллиативной помощи педагогическая поддержка детей, получающих паллиативную помощь 233
Жузбаев Нурлан Урал угли, Хакимова Гульшода Абдусаламовна

"Pedagogikaning pragmatik aspektlari" modulini kreativ yondashuv asosida o'qitish modeli va ingliz tilidagi o'quv materiallarini tanlash mezonlari 237
Meliqo'ziyeva Zarnigorxon Ikromjon qizi

Gospital sharoitida turli yosh guruhlaridagi bolalar bilan ishlashning o'ziga xos xususiyatlari 242
S. M. Umarova

Harbiy xizmatchilarda kasbiy faoliyat davomida hissiy kuyish (emotsional burnout) sindromining ijtimoiy-psixologik psixoprofilaktikasi 246
Tursunov Kamariddin G'ulomovich

Использование подходов геймификации при обучении иностранному языку детей 5-6 лет 250
Курбанова Назира Низомиддиновна

Ko'rish imkoniyati cheklangan o'quvchilarda tiflotexnik vositalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish metodlari 257
Astanova Zumradxon Toxirovna

O'quvchilar xulq-atvoridagi og'ishish ilmiy tadqiqotlar talqini asosida 262
Azimjonova Rushana Rashid qizi

Образ сильной узбекской женщины в творчестве Зульфии 267
Аскарова Наргиза Абдивалиевна, Усманова Самира Зафаровна

Inklyuziv guruhlarda differensiallashtirilgan yozma topshiriqlar tizimini loyihalash tamoyillari 271
D. X. Saydazimova

Maktabgacha ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish va tarbiyachining kreativ kompetentligini oshirish metodlari 275
Odilova Sitora Ergash qizi

Milliy qadriyatlarga asoslangan matnlar vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy va tanqidiy fikrlashini notiqlik faoliyati orqali rivojlantirish 281
Ziyodullayeva Zuhro Faxriddin qizi

Raqamli transformatsiya sharoitida o'qituvchining refleksiv kompetensiyasini rivojlantirish modeli 286
Magzumova Lola Turakulovna

Bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'limda seldan foydalanishga tayyorlash muammosining ijtimoiy va metodik qatlamlari 292
Sayfullayeva Ismigul Qodir qizi

Ichki ishlar xodimlarida koping-strategiyani shakllantirish kasbiy faoliyatni muvaffaqiyatli ta'minlovchi omil sifatida 296
Aliboyev Himaydin Fayzulla o'g'li

Psixologik holatni baholash asosida differensial mashqlar orqali badmintonchilarning koordinatsion va texnik tayyorgarligini rivojlantirish 299
Beknazarov Raxat Axmet og'li

Oliy ta'limda biotexnologiya fanini o'qitishning zamonaviy pedagogik asoslari 302
Jumabayeva Aygul Kuatovna, Ametov Yakub Idrisovich

Dialogik nutq o'qitish metodikasining shakllanishi 307
Xamidullayeva Fotima Adxam qizi

Алгоритм развития управленческой компетентности будущих учителей русского языка и литературы на основе обратной связи и коррекции педагогических решений 313
Акмалова Дилдора Тохировна

Эффективные методы развития икт-компетентности педагогов в цифровой образовательной среде ... 319
Каримова Наргизахон Яхёевна

Qadimgi Misr va Gretsiya olimlarining muhandislik grafikasi fani yuzasidan izlanishlari 322
Ergasheva Shohista Anvar qizi

Предметно-языковые задания на уроках русского языка в начальной школе Узбекистана 324
Худжамова Хуснора Диёр кизи

Musiqa ta'limi dars mashg'ulotlarida interfaol metodlardan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari 329
Tuxtasinov Abror Rustamovich

Developing Creative Competence During Pedagogical Practice: an Integrated Model for Future English Language Teachers 332
Mukhtorov Mukhiddin Mansur o'g'li

AI-generatsiyalanuvchi adaptiv testlar orqali talabalarning bilim darajasini diagnostika qilish metodikasini takomillashtirish 338
Abdullayeva Nazokat Isayevna, Habibullayeva Jamilaxon Ne'mat qizi

Aniq fanlarni o'qitishda o'quvchilarning darsdan tashqari faoliyatini tashkil etishning didaktik modeli va vositalari 343
Saidov Utkirjon Mallayevich, Abdurashidova Munira Abdumumin qizi

Muammoli vaziyatlar va keys-stadi asosida bo'lajak pedagoglarning tanqidiy-analitik tafakkurini rivojlantirish metodikasi 348
Kubayeva Maxbuba Raxmatulayevna

Badiiy asarlar asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining axloqiy tafakkuri va ijobiy xulq-atvor ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi 352
Uvaydiloyeva Zarrina Olimovna, Abdullayeva Nazokat Isayevna

Sport psixologining kasbiy kompetentligini tadqiq etishning zamonaviy yo'nalishlari va metodologik muammolari 357
Rasulov Zokir Pardayevich

Научно-теоретические основы совершенствования самостоятельного обучения студентов педагогических вузов в процессе изучения микробиологии 363
Нарзуллаева Ирода Уктам кизи, Каландарова Мадина Андрей кизи

Tarixiy manbalar asosida talabalarda tarixiy tafakkur va tarixiy-madaniy kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 368
Ne'matullayev Shohjahon G'aybulla o'g'li

Sun'iy intellekt texnologiyalarining oliy ta'lim tizimidagi didaktik imkoniyatlari 378
Mirzaraximova Zilola Mirzohid qizi

Sun'iy intellekt texnologiyalarining oliy ta'lim tizimidagi didaktik imkoniyatlari 378
Mirzaraximova Zilola Mirzohid qizi

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari 382
Hazratqulova Aziza Rustam qizi, Ashurov Abror Uralovich

Sog'lom turmush tarzidagi qizlarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirishda harakatli o'yinlardan foydalanish mexanizmlari 389
Tashpulatova Dono Ergashevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Xorij va milliy pedagogika tadqiqotlarida metakognitiv kompetensiya tushunchasi tahlili 395
Feruza Xasanova, Assistent o'qituvchi

Talabalarning tashkilotchilik qobiliyatlarini rivojlantirishda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlardan foydalanishning nazariy-metodologik aspektlari 402
Ibotova Dildora Shomirovna

Цветочные номинации человека в русском и узбекском языках: значение и конструкция 406
Саитова Хамро Абдуллаевна

Harbiy ta'limda CLIL yondashuvi asosida ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish 412
Shiknazarova Durdana Baxtiyarovna

Qandli diabetga chalingan shaxslarda emotsional barqarorlik va individual-psixologik xususiyatlarning o'zaro aloqadorligi 417
Sadikova Umida Botirovna

Kimyo fanidan virtual laboratoriya mashg'ulotlarida o'quvchilarning umumo'quv ko'nikmalarini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari 421
Jumanova Soxiba Yuldoshovna

O'smir yoshidagi talabalarning kognitiv rivojlanishida neyropedagogik uslublarning o'rni 427
Muxammadiyeva Sevara Bahodirovna

Аттестация и механизмы комплексного мониторинга эффективности руководителей дошкольных образовательных организаций в 2026 году 431
Аъзамова Малохат Наджимовна

Masofaviy ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish .. 436
Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Xalilova Madinabonu Maribjon qizi

Taqsimlangan yetakchilikning maktab boshqaruvidagi nazariy-metodologik asoslari 441
Botirova Ozoda Baxodir qizi

Qayta tayyorlash kursi tinglovchilarini turli nuqsonli bolalarni ijtimoiy hayotga tayyorlash metodikasiga o'rgatish (oligofrenopedagogika yo'nalishi misolida) 448
Sharofutdinova Ra'noxon Shavkatovna

"Nurli maskan" maktab-internatlarida ta'lim jarayonida assıstiv va raqamli texnologiyalarni integratıv qo'llashning imkonıyatlari 452
Sharofutdinov Ikboljon Usmonjon o'g'li

Ta'lim tizimida kadrlar menejmenti 456
Avezova Rohila Ruzimboyevna

Basketbol öyinida yönaliş almaştiriş tezligining tuzilmasi va uni belgilovçi omillar 462
Razakov Sanjar Ataxonoviç

Umumiy o'rta ta'lim rahbar kadrlarining moliyaviy savodxonligini rivojlantirish jarayoni va samarali texnologiyalari 466
Bexudova Mexriniso Omon qizi

BASKETBOL ÖYINIDA YÖNALIŞ ALMAŞTIRIŞ TEZLIGINING TUZILMASI VA UNI BELGILOVÇI OMILLAR

Razakov Sanjar Ataxonoviç
Özbekiston Respublikasi IIVning
Xorazm akademik litseyi jismoniy tarbiya fani öqituvçisi

Annotatsiya: Maqolada basketbolçilarning öyinda yönaliş almaştiriş tezligi murakkab harakat qobiliyati sifatida nazariy-biomexanik jihatdan tahlil qilingan. Xorijiy va mahalliy ilmiy manbalarni umumlaştiriş asosida yönaliş almaştiriş harakatining tört fazali tuzilmasi (dastlabki tezlaniş, tormozlaniş, tayançni qayta taşkil etiş, qayta tezlaniş) asoslab berilgan. Har bir fazada yetakçi bölgan tezlik-kuç omillari, buriliş burçagi va kiriş tezligi örtasidagi boğliqlik hamda yoş basketbolçilarda bu qobiliyatni rivojlantirişning yoşga xos xususiyatlari oçib berilgan.

Kalit so'zlar: basketbol, yönaliş almaştiriş tezligi, çaqqonlik, tormozlaniş, qayta tezlaniş, tezlik-kuç qobiliyatlari, biomexanika, yoş sportçilar.

Abstract: The article presents a theoretical and biomechanical analysis of change-of-direction speed in basketball players as a complex motor ability. Based on a synthesis of international and Uzbek research, a four-phase structure of the change-of-direction movement is substantiated: initial acceleration, deceleration, plant and support reorganisation, and re-acceleration. The leading speed-strength factors of each phase, the relationship between cutting angle and approach velocity, and age-specific features of developing this ability in young basketball players are described.

Key words: basketball, change-of-direction speed, agility, deceleration, re-acceleration, speed-strength abilities, biomechanics, youth athletes.

Аннотация: В статье проведён теоретико-биомеханический анализ скорости смены направления движения баскетболистов как сложной двигательной способности. На основе обобщения зарубежных и отечественных научных источников обоснована четырёхфазная структура движения со сменой направления (начальный разгон, торможение, перестройка опоры, повторный разгон). Раскрыты ведущие скоростно-силовые факторы каждой фазы, взаимосвязь угла поворота и скорости входа в поворот, а также возрастные особенности развития данной способности у юных баскетболистов.

Ключевые слова: баскетбол, скорость смены направления, ловкость, торможение, повторный разгон, скоростно-силовые способности, биомеханика, юные спортсмены.

KIRIŞ

Basketbol harakat yönalişi töxtovsiz özgarib turadigan sport turidir. Musobaqa faoliyatini örganişga bağişlangan tizimli şarhlarda basketbolçi bir öyin davomida yuzlab marta harakat turini va yönalişini özgartirişi, bunday almaşinuvlar örtaça bir neça soniyada bir sodir bölişi körsatilgan [1; 2]. Demak, öyinçining maydondagi samaradorligi faqat töğri çiziq böylab qan çalik tez yugurişi bilan emas, balki qan çalik tez töxtay olişi, burila olişi va yangi yönalişda qayta tezlana olişi bilan ham belgilanadi.

Sport fanida bu qobiliyat "yönaliş almaştiriş tezligi" deb ataladi va kengroq ma'noda "çaqqonlik" tuşunçasining tarkibiy qismi sifatida qaraladi. J. Sheppard va W. Young taklif etgan ta'rifga köra, çaqqonlik – bu taşqi signalga javoban tezlik yoki yönalişni özgartirgan holda bajariladigan tezkor harakat bölib, u ikki komponentdan iborat: idrok etiş va qaror qabul qiliş hamda yönaliş almaştirişning jismoniy-texnik tezligi [3]. Uşbu maqolada asosiy e'tibor ikkinçi komponentga – harakatning tezlik-kuç va texnik asoslariga qaratiladi.

Mahalliy tadqiqotlarda yoş basketbolçilarning harakat tezkorligi [4], maxsus kuç tayyorgarligi [5] va texnik tayyorgarligini raqamli vositalar bilan takomillaştiriş [6] masalalari örganilgan. Şu bilan birga, yönaliş almaştiriş harakatini fazalarga ajratib, har bir faza uçun yetakçi jismoniy omillarni aniql aş hamda ularni boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçi xususiyatlari bilan boğlaş masalalarini yanada çuqurroq örganiş maqsadga muvofiq. Bu esa metodika işlab çiqişda maşqlarni tanlaşning ilmiy asoslarini yanada takomillaştiriş imkonini berişi mumkin.

Maqolaning maqsadi basketbolçilarning öyinda yönaliş almaştiriş tezligining tuzilmasini va uni belgilovçi omillarni nazariy-biomexanik jihatdan tahlil qilib, boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçida tezlik-kuç maşqlarini tanlaşning ilmiy asoslarini belgilaşdan iborat.

Vazifalar:

1) "yönaliş almaştiriş tezligi" tuşunçasining mazmunini aniqlaştiriş;
2) harakatning fazaviy tuzilmasini asoslaş;
3) har bir fazadagi yetakçi tezlik-kuç omillarini aniql aş;
4) yoş sportçilarda uşbu qobiliyatni rivojlantirişning yoşga xos şartlarini belgilaşdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Basketbolçilarning yönaliş almaştiriş tezligi, harakat çaqqonligi va tezlik-kuç tayyorgarligini rivojlantiriş masalalari xorijiy hamda mahalliy tadqiqotçilarning ilmiy işlarida turli jihatlardan örganilgan.

J. Sheppard va W. Young çaqqonlik tuşunçasini idrok etiş, qaror qabul qiliş hamda yönalişni özgartirişning jismoniy-texnik komponentlari bilan boğliq holda izohlaganlar [3]. Ularning yondaşuvi yönaliş almaştiriş tezligini umumiy çaqqonlikdan farqlaş va uni alohida jismoniy qobiliyat sifatida tahlil qiliş uçun nazariy asos bölib xizmat qiladi.

W. Young va hammualliflari töğri çiziqli yuguriş tezligi bilan yönaliş almaştiriş tezligi örtasidagi boğliqlikni örganib, mazkur qobiliyatlar qisman mustaqil ekanligini körsatganlar [7]. T. Dos'Santos va hammualliflari esa buriliş burçagi va harakat tezligi örtasidagi biomexanik munosabatlarni tahlil qilib, yönalişni özgartiriş jarayonida tormozlaniş va qayta tezlanişning ahamiyatini yoritganlar [8].

D. Harper va J. Kiely tormozlaniş jarayonida sportçi organizmiga tuşadigan mexanik yuklamalarni örganib, uşbu harakatni samarali bajariş va jarohat xavfini kamaytirişda maxsus tayyorgarlikning ahamiyatini ta'kidlaganlar [9]. T. Spiteri va hammualliflari basketbolçi ayollarda kuç sifatlari bilan yönaliş almaştiriş samaradorligi örtasidagi boğliqlikni tadqiq etganlar [10]. M. Brughelli va hammualliflari esa yönaliş almaştiriş qobiliyatini rivojlantirişda kuç maşqlarining örnini tahlil qilganlar [11].

Mahalliy tadqiqotlarda Ş.M. Nurmatova boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçida yoş basketbolçilarning harakat tezkorligini rivojlantiriş masalalarini örgan gan [4]. T.T. Mambetjumayev yoş basketbolçilarning maxsus kuç tayyorgarligini takomillaştiriş usullarini tadqiq etgan [5]. O.A. Farmonov esa basketbolçilarning texnik tayyorgarligini raqamli texnologiyalar asosida takomillaştiriş metodikasiga e'tibor qaratgan [6].

Mazkur tadqiqotlar basketbolçilarning jismoniy va texnik tayyorgarligini rivojlantirişda muhim ilmiy-metodik asos bölib xizmat qiladi. Şu bilan birga, yönaliş almaştiriş harakatini alohida fazalarga ajratib, har bir faza uçun yetakçi jismoniy omillarni aniql aş hamda ularni boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçi xususiyatlari bilan boğlaş masalalarini yanada kengroq tadqiq etiş imkoniyatlari mavjud.

Uşbu maqolada mavjud tadqiqotlarni töldirgan holda basketbolçilarning yönaliş almaştiriş tezligini dastlabki tezlaniş, tormozlaniş, tayançni qayta taşkil etiş va qayta tezlaniş fazalari asosida nazariy-biomexanik jihatdan tahlil qiliş hamda har bir fazaga mos tezlik-kuç maşqlarini tanlaşning ilmiy asoslarini yoritishga e'tibor qaratiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy xarakterga ega bölib, unda ilmiy-metodik adabiyotlarni tahlil qiliş va umumlaştiriş, qiyosiy tahlil, tizimli-strukturaviy yondaşuv hamda konseptual modellaştiriş metodlaridan foydalanildi. Tahlilga üç guruh manbalar jalb qilindi:

a) basketbol musobaqa faoliyatining harakat tarkibini örgan gan tizimli şarhlar;
b) yönaliş almaştirişning biomexanikasi va uni belgilovçi jismoniy omillarga bağişlangan xalqaro jurnallardagi tadqiqotlar;
d) Özbekistonda basketbolçilarning jismoniy va texnik tayyorgarligi böyiça himoya qilingan dissertatsiyalar avtoreferatlari.

Manbalar üç savol böyiça tahlil qilindi:

1. "Yönaliş almaştiriş harakati qanday fazalardan iborat?"
2. "Har bir fazada qaysi jismoniy omil hal qiluvçi?"
3. "Bu omillarni yoş sportçida qanday vositalar bilan rivojlantiriş mumkin?"
4. Olingan xulosalar jadval körinişidagi model sifatida tizimlaştirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tuşunçaning mazmuni. Tahlil "çaqqonlik" va "yönaliş almaştiriş tezligi" tuşunçalarini farqlaş zarurligini körsatdi. Oldindan ma'lum yönalişda bajariladigan buriliş (masalan, 5–0–5 testi) yönaliş almaştiriş tezligini, murabbiy signali yoki raqib harakatiga javoban bajariladigan buriliş esa çaqqonlikni tavsiflaydi [3].

W. Young va hammualliflarining tadqiqotida töğri çiziqdagi sprint tezligi va burilişli yuguriş tezligi örtasidagi boğliqlik örtaça darajada ekanligi, ya'ni bular qisman mustaqil qobiliyatlar ekanligi aniqlangan [7]. Bundan amaliy xulosa kelib çiqadi: töğri çiziqli yuguriş maşqlari yönaliş almaştiriş tezligini avtomatik ravişda oşirmaydi, unga maxsus yönaltirilgan maşqlar zarur.

Harakatning fazaviy tuzilmasi. Biomexanik tadqiqotlar umumlaştirilganda yönaliş almaştiriş harakatini tört özaro boğliq fazaga ajratiş mumkinligi aniqlandi (1-jadval). Ularning har biri öz harakat vazifasi va yetakçi jismoniy omiliga ega.

1-jadval: **Yönaliş almaştiriş harakatining fazaviy tuzilmasi va yetakçi omillari**

Faza	Harakat vazifasi	Muşak işi rejimi	Yetakçi jismoniy omil	Rivojlantiriş vositalari (yoş sportçilar uçun)
1. Dastlabki tezlaniş	Joyidan yoki sekin harakatdan qisqa masofada tezlikni oşiriş	Konsentrik	Portlovçi kuç, start tezkorligi	3–10 m startlar, turli dastlabki holatlardan tezlaniş
2. Tormozlaniş	Buriliş oldidan tezlikni boşqarib kamaytiriş	Ekssentrik	Ekssentrik kuç, tana holatini nazorat qiliş	Tezlanib töxtaş, "qadamni qisqartiriş" maşqlari, qönişni örganiş
3. Tayançni qayta taşkil etiş	Tayanç oyoqni qöyiş, gavda oğirlik markazini yangi yönalişga ötkaziş	Ekssentrik–konsentrik (çöziliş–qisqariş sikli)	Reaktiv kuç, dinamik muvozanat	Yonlama sakraşlar, past amplitudali pliometrika, 45°/90° burilişlar
4. Qayta tezlaniş	Yangi yönalişda tezlikni tez tiklaş	Konsentrik	Portlovçi kuç, birinçi qadam tezligi	Burilişdan keyingi 3–5 m tezlaniş, 180° buriliş va qaytiş

Tahlil şuni körsatdiki, yoş sportçilarda eng köp e'tibordan çetda qoladigan faza tormozlaniş. D. Harper va J. Kiely ta'kidlaşiça, tormozlaniş vaqtida muşak va böğimlarga tuşadigan yuklama tezlanişdagiga qaraganda ança yuqori bölib, uni töğri bajara olmaslik ham natijani pasaytiradi, ham jarohat xavfini oşiradi [9]. Şu bois tormozlanişni alohida örgatiladigan könikma sifatida qaraş lozim.

Buriliş burçagi va kiriş tezligi. T. Dos'Santos va hammualliflari "burçak–tezlik muvozanati" tuşunçasini asoslab berganlar: buriliş burçagi qan çalik katta bölsa, sportçi burilişga kirişdan oldin tezligini şunçalik köp kamaytirişi kerak böladi [8]. 45° gaça bölgan burilişlarda tezlikni deyarli saqlab qolgan holda yönalişni özgartiriş mumkin, 90° da tormozlaniş talabi sezilarli ortadi, 180° burilişda esa harakat deyarli töliq töxtaş va qayta tezlanişdan iborat böladi. Bu xulosa maşqlarni buriliş burçagi böyiça bosqiçma-bosqiç murakkablaştiriş (45° → 90° → 180°) uçun biomexanik asos bölib xizmat qiladi (2-jadval).

2-jadval: **Buriliş burçagiga qarab harakat talablarining özgarişi**

Körsatkiç	45° atrofida	90° atrofida	180° atrofida
Burilişdan oldingi tezlikni kamaytiriş	Kam	Örtaça	Deyarli töliq töxtaş
Tormozlaniş fazasining ahamiyati	Past	Yuqori	Juda yuqori
Yetakçi kuç turi	Reaktiv kuç, tezlikni saqlaş	Ekssentrik va reaktiv kuç	Ekssentrik kuç va qayta tezlaniş kuçi
Basketboldagi misol	Himoyaçini aylanib ötişdagi "kesib ötiş"	Yon çiziqdan savat tomon keskin buriliş	Hujumdan himoyaga qaytiş
Boşlanğiç bosqiçda örgatiş tartibi	Birinçi	Ikkinçi	Texnika barqarorlaşgandan keyin

Tezlik-kuç omillari. T. Spiteri va hammualliflarining basketbolçi ayollar örtasidagi tadqiqotida ekssentrik kuçi yuqori bölgan sportçilar yönalişni tezroq almaştirişi va buning uçun tayanç fazasini qisqaroq bajarişi aniqlangan [10]. M. Brughelli va hammualliflarining şarhida esa an'anaviy kuç maşqlarining yönaliş almaştiriş tezligiga ta'siri çeklangan ekanligi, eng yaxşi natija harakat tuzilişiga yaqin gorizontal va yonlama yönalişdagi tezlik-kuç maşqlaridan olinişi körsatilgan [11]. Bu fikr Yu.V. Verxoşanskiyning maxsus jismoniy tayyorgarlik vositalari musobaqa maşqining dinamik tuzilişiga mos bölişi kerakligi haqidagi tamoyiliga töliq mos keladi [12].

Xorijiy va mahalliy tadqiqotlarning köpçiligida ham şunga yaqin xulosalar mavjud: T.T. Mambetjumayev yoş basketbolçilarda kuç tayyorgarligini texnik harakatlar samaradorligiga ta'sir etuvçi funksional imkoniyat sifatida

qaragan [5], O.A. Farmonov esa ekssentrik, izometrik va pliometrik rejimlarni birgalikda qöllaşga asoslangan integral yondaşuvni taklif qilgan [6]. Ş.M. Nurmatova tezkorlik, çaqqonlik va tezlik-kuç sifatlarini özaro boğliq holda rivojlantiriş zarurligini asoslagan [4].

Olingan natijalar yönaliş almaştiriş tezligini yagona "tezkorlik" sifati sifatida emas, balki fazalardan taşkil topgan murakkab harakat sifatida köriş kerakligini körsatadi. Agar murabbiy faqat umumiy natijani, masalan, test vaqtini baholasa, sportçining qaysi fazada vaqt yöqotayotganini aniqlay olmaydi. Fazaviy yondaşuv esa maşğulotni aniq maqsadga yönaltiriş imkonini beradi: bir sportçida tormozlanişni, boşqasida qayta tezlanişni takomillaştiriş talab etilişi mumkin.

Boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçi uçun bu xulosalar muayyan çeklovlar bilan qöllanilişi kerak. Bu yoşda sportçilarning muşak kuçi hali yetarli şakllanmagan, harakat texnikasi esa barqaror emas. Şu sababli tezlik-kuç maşqlari oğirlik bilan emas, asosan öz tana vazni bilan, past va örtaça amplitudada bajarilişi, yuklamadan köra harakat sifatiga ustuvorlik berilişi maqsadga muvofiq. Musobaqa faoliyatining yuqori şiddati [1; 13] ham yönaliş almaştiriş könikmasini erta yoşdan töğri şakllantiriş zarurligini tasdiqlaydi.

Tahlilning yana bir muhim xulosasi - yönaliş almaştiriş tezligi va qaror qabul qiliş qobiliyatini bir-biridan ajratib rivojlantiriş faqat dastlabki bosqiçda örinli. Texnika özlaştirilgaç, maşqlarga signal, töp va raqib elementlarini kiritiş orqali ularni öyin şaroitiga yaqinlaştiriş lozim [3]. Bu yondaşuv harakat tezkorligini öyin vaziyatlariga moslaştiriş haqidagi mahalliy tadqiqot xulosalariga ham mos keladi [4].

Tadqiqotning çeklovi uning nazariy xarakterga ega ekanligidir: taklif etilgan fazaviy model va undan kelib çiqadigan tavsiyalar boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçidagi basketbolçilar namunasida pedagogik tajriba orqali tekşirilişi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yönaliş almaştiriş tezligi çaqqonlikning jismoniy-texnik komponenti bölib, töğri çiziqli sprint tezligidan qisman mustaqil qobiliyatdir; şu sababli uni maxsus maşqlar orqali rivojlantiriş zarur.

Yönaliş almaştiriş harakati tört fazadan iborat: dastlabki tezlaniş, tormozlaniş, tayançni qayta taşkil etiş va qayta tezlaniş. Har bir fazada yetakçi jismoniy omil (portlovçi, ekssentrik yoki reaktiv kuç) farq qiladi.

Buriliş burçagi ortişi bilan tormozlaniş talabi kuçayadi. Bu boşlanğiç bosqiçda maşqlarni 45° → 90° → 180° tartibida murakkablaştirişning biomexanik asosidir.

Boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçida tezlik-kuç maşqlari öz tana vazni bilan, texnikani nazorat qilgan holda bajarilişi, tormozlaniş esa alohida örgatiladigan könikma sifatida qaralişi lozim. Taklif etilgan fazaviy model yönaliş almaştiriş tezligini rivojlantiruvçi metodikani işlab çiqiş uçun nazariy asos bölib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar röyxati:

1. Stojanović E., Stojiljković N., Scanlan A.T., Dalbo V.J., Berkelmans D.M., Milanović Z. The activity demands and physiological responses encountered during basketball match-play: A systematic review // Sports Medicine. 2018. Vol. 48(1). P. 111–135.
2. Taylor J.B., Wright A.A., Dischiavi S.L., Townsend M.A., Marmon A.R. Activity demands during multi-directional team sports: A systematic review // Sports Medicine. 2017. Vol. 47(12). P. 2533–2551.
3. Sheppard J.M., Young W.B. Agility literature review: Classifications, training and testing // Journal of Sports Sciences. 2006. Vol. 24(9). P. 919–932.
4. Nurmatova Ş.M. Boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçida yoş basketbolçilarning harakat tezkorligini rivojlantiriş: pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Çirçiq, 2022. – 61 b.
5. Mambetjumayev T.T. Öquv-maşq guruhlarida yoş basketbolçilarning maxsus kuçlarini takomillaştiriş usullari: pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Çirçiq, 2024. – 63 b.
6. Farmonov O.A. Basketbolçilarning texnik tayyorgarligini takomillaştirişda raqamli texnologiyalarni qöllaş metodikasi: pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Buxoro, 2025. – 60 b.
7. Young W.B., James R., Montgomery I. Is muscle power related to running speed with changes of direction? // Journal of Sports Medicine and Physical Fitness. 2002. Vol. 42(3). P. 282–288.
8. Dos'Santos T., Thomas C., Comfort P., Jones P.A. The effect of angle and velocity on change of direction biomechanics: An angle-velocity trade-off // Sports Medicine. 2018. Vol. 48(10). P. 2235–2253.
9. Harper D.J., Kiely J. Damaging nature of decelerations: Do we adequately prepare players? // BMJ Open Sport & Exercise Medicine. 2018. Vol. 4(1). e000379.
10. Spiteri T., Nimphius S., Hart N.H., Specos C., Sheppard J.M., Newton R.U. Contribution of strength characteristics to change of direction and agility performance in female basketball athletes // Journal of Strength and Conditioning Research. 2014. Vol. 28(9). P. 2415–2423.
11. Brughelli M., Cronin J., Levin G., Chaouachi A. Understanding change of direction ability in sport: A review of resistance training studies // Sports Medicine. 2008. Vol. 38(12). P. 1045–1063.
12. Верхошанский Ю.В. Основы специальной физической подготовки спортсменов. – М.: Физкультура и спорт, 1988. – 331 с.
13. Ben Abdelkrim N., El Fazaa S., El Ati J. Time–motion analysis and physiological data of elite under-19-year-old basketball players during competition // British Journal of Sports Medicine. 2007. Vol. 41(2). P. 69–75.

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.